

INHOUD

EERSTE VERHAAL 7

TWEEDE VERHAAL 135

DERDE VERHAAL 161

EERSTE VERHAAL

1

Liefde, wat zal ik ervan zeggen, er wordt veel over gesproken, maar ik geloof niet dat ik het woord vaak heb gebruikt, ik heb zelfs het idee dat ik het nooit heb gebezigd, ook al heb ik wel liefgehad, ik heb absoluut liefgehad, ik heb zozeer liefgehad dat ik mijn verstand en mijn bewustzijn verloor. De liefde zoals ik die heb gekend is dan ook een lava van ruw leven die verfiend leven verbrandt, een uitbarsting die begrip en medeleven, rede en redenen, geografie en geschiedenis, gezondheid en ziekte, rijkdom en armoede, uitzondering en regel wegvaagt. Het enige wat overblijft is een wringende, verwringende drang, een hopeloze obsessie: waar is ze, waar is ze niet, wat denkt ze, wat doet ze, wat zei ze, wat bedoelde ze daar eigenlijk mee, wat verzwijgt ze voor me, en of zij zich net zo goed voelde als ik, en of ze zich nog steeds goed voelt nu ik weg ben, of dat mijn afwezigheid haar verzwakt zoals de hare mij verzwakt, me vernietigt, alle energie uit me zuigt die haar aanwezigheid me juist geeft, wat ben ik zonder haar, een klok die stilstaat op de hoek van een drukke straat, o, maar haar stem, o, om bij haar te zijn, de afstanden verkorten, wegvagen, alle kilometers, meters, centimeters, millimeters uitwissen, en smelten, met haar versmelten, niet langer ik zijn, of eerlijk gezegd heb ik nu al het idee dat ik dat nooit ben geweest behalve in haar, in haar genot, en dat maakt me trots, het

maakt me vrolijk, het deprimeert me, bedroeft me, en doet me dan weer ontvlammen, zinderen, ik hou zo veel van haar, ja, het enige wat ik wil is het beste voor haar, altijd, wat er ook gebeurt, ook als ze zich losmaakt, ook als ze anderen bemint, ook als ze mij vernedert, ook als ze mij alles afpakt, zelfs het vermogen om haar lief te hebben. Wat kunnen er toch absurde dingen gebeuren in je hoofd, het beste willen terwijl je niet meer kunt liefhebben, het slechte willen terwijl je toch blijft liefhebben. Mij is dat overkomen, daarom heb ik het woord zo veel mogelijk ontweken, ik weet niet wat ik aan moet met de vredige liefde, de comfortabele liefde, de rinkelende liefde, de zuiverende liefde, de pathetische liefde: het is omdat die me vreemd is dat ik dat woord zo weinig heb gebruikt in de loop van mijn lange leven. Ik heb daarentegen wel heel veel andere gebruikt – drang, drift, smachten, verwarring, behoefte, hunkering, verlangen – te veel, vrees ik, ik put uit vijfduizend jaar schrijfgeschiedenis en daar zou ik nog weet ik hoelang mee door kunnen gaan. Maar nu wil ik graag overgaan naar Teresa, zij is degene die altijd heeft geweigerd zich in die combinatie van zes letters te laten vatten, maar die intussen wel talloze andere eiste, en nog eist.

Teresa vond ik al leuk toen ze nog aan een tafeltje bij het raam zat, en ze een van mijn levendigste leerlingen was. Maar dat realiseerde ik me pas een jaar nadat ze eindexamen had gedaan, toen ze me opbelde en me van school kwam ophalen, me tijdens onze wandeling op een mooie najaarsdag vertelde over haar turbulente studentenleven en me plotseling kuste. Die kus was het officiële startsein van onze relatie, die in totaal zo'n drie jaar duurde, met nooit volledig beantwoorde eisen van absoluut wederzijds bezit, en spanningen waarbij werd gescholden, gehuild en

gebeten. Ik herinner me een avond bij kennissen thuis, we waren met zeven of acht personen. Ik zat naast een meisje uit Arles dat sinds een paar maanden in Rome woonde, en dat op zo'n verleidelijke manier het Italiaans verhaspelde dat ik het liefst alleen naar háár stem had geluisterd. In plaats daarvan zat iedereen te kletsen, en vooral Teresa, die op haar gebruikelijke ruimhartige wijze met extreme precisie zeer intelligente dingen zei. Ik moet toegeven dat ik me sinds een paar maanden was begonnen te ergeren aan het feit dat zij altijd in het middelpunt wilde staan en er zelfs bij het onbenulligste praatje een schepje bovenop deed, vandaar dat ik vaak de neiging had haar met een snerende opmerking in de rede te vallen, maar dan wierp ze me een vernietigende blik toe en zei: Sorry, ik ben aan het woord. Bij die gelegenheid deed ik het misschien één keer vaker dan draaglijk was, ik vond het meisje uit Arles leuk en ik wilde dat zij mij ook leuk zou vinden. Daarop wendde Teresa zich woest tot mij, ze greep het broodmes en schreeuwde: Als je het nog eens waagt om mij het woord af te snijden, dan snij ik jou je tong af, en ook nog iets anders. We gingen elkaar in gezelschap te lijf alsof we alleen waren, en nu denk ik dat we inderdaad alleen waren, zozeer gingen we in elkaar op, ten goede en ten kwade. Onze kennissen waren er weliswaar bij, net als het meisje uit Arles, maar zij leken onbeduidende figuren, het enige wat telde was hoe wij elkaar voortdurend aantrokken en afstootten. Het was alsof we elkaar mateloos leuk vonden, alleen om te kunnen vaststellen dat we elkaar verafschuwden. Of andersom.

Natuurlijk waren er ook gelukkige periodes, dan spraken we over van alles, maakten grapjes, en kietelde ik haar net zo lang tot ze me heel intens kuste zodat ik maar zou ophouden. Maar die periodes duurden kort, wij waren zelf

de verstoorders van ons samenzijn. Blijkbaar waren we ervan overtuigd dat de hevigheid waarmee we voortdurend alles in de war gooiden tussen ons beiden, ons uiteindelijk zou transformeren tot het perfecte stel, maar dat doel leek in plaats van dichterbij alleen maar verder weg te raken. De keer dat ik er, juist dankzij een roddel van het meisje uit Arles, achter kwam dat Teresa zich wat al te intiem had ingelaten met een bekende, broodmagere academicus met een bochel, rotte tanden, ziekelijke ogen, en vingers als spinnenpoten waarmee hij voor bewonderende studentes op de piano tingelde, overviel me zo'n afkeer van haar dat ik haar bij mijn thuiskomst zonder uitleg bij de haren greep en naar de badkamer sleurde, om eigenhandig elke millimeter van haar lichaam te wassen met Marseillezeep. Ik schreeuwde niet, ik praatte op mijn gebruikelijke cynische toon en zei: Ik ben heel ruimdenkend, doe wat je wilt, maar niet met zo'n walgelijk type. En zij probeerde zich los te worstelen, ze schopte en sloeg en krabde en riep: Dus dit ben je echt, schaam je, schaam je.

Die keer maakten we zo'n ruzie dat het echt afgelopen leek, we konden niet zomaar terug na alles wat we elkaar voor de voeten hadden geworpen. Toch wisten we ons ook die keer weer te verzoenen. We bleven in elkaars armen liggen tot de dageraad, lachend om het meisje uit Arles en om de pianist annex docent cytologie. Maar nu waren we geschrokken omdat we op het punt hadden gestaan elkaar kwijt te raken. En het was die angst, denk ik, die ons er meteen daarna toe dreef een manier te vinden om onze wederzijdse afhankelijkheid voorgoed vast te leggen.

Teresa bracht behoedzaam een voorstel te berde, en zei: Laten we afspreken dat ik jou een geheim vertel dat zo gruwelijk is dat ik het zelfs aan mezelf nauwelijks durf op te

biechten, en dan moet jij mij een vergelijkbaar geheim toevertrouwen, iets wat voorgoed je ondergang zou worden als het bekend werd. Ze glimlachte alsof ze me uitnodigde voor een spelletje, maar ik had het idee dat ze het diep vanbinnen juist heel spannend vond. Meteen werd ook ik gegrepen door onrust, ik was verbaasd, ik maakte me zorgen of zij op haar drieëntwintigste wel echt zo'n onzegbaar geheim kon hebben. Ik was drieëndertig en had er wel degelijk een, en het was zo'n gênant verhaal dat ik alleen al nu ik eraan dacht moest blozen, ik staarde naar de punten van mijn schoenen en wachtte tot de onrust over was. We draaiden een beetje om de hete brij heen, ons afvragend wie van ons als eerste met de billen bloot moest.

'Jij eerst,' zei ze, op de ironisch gebiedende toon die ze gebruikte wanneer ze overliep van genegenheid.

'Nee, eerst jij, ik moet inschatten of jouw geheim wel even gruwelijk is als het mijne.'

'Waarom zou ik jou wel moeten vertrouwen en jij mij niet?'

'Omdat ik mijn geheim ken, en ik kan me niet voorstellen dat jij iets even ergs hebt.'

Uiteindelijk gaf ze na veel getouwtrek toe, vooral verontwaardigd – meen ik – over het feit dat ik haar niet in staat achtte tot schandelijke daden. Ik liet haar praten zonder haar in de rede te vallen, en na afloop wist ik niet wat ik ervan moest zeggen.

'Nou?'

'Het is vreselijk.'

'Dat zei ik toch, nu moet jij. En als je me iets onbenulligs vertelt, ben ik weg en zie je me niet meer terug.'

Ik biechtte mijn geheim op, eerst fragmentarisch, daarna steeds uitgebreider, ik wilde niet meer stoppen met praten,

uiteindelijk was zij degene die zei dat het zo wel genoeg was. Ik slaakte een diepe zucht en zei: 'Nu weet je iets van mij wat niemand ooit heeft geweten.'

'En jij ook van mij.'

'Nu kunnen we elkaar niet meer verlaten, nu zijn we echt aan elkaar overgeleverd.'

'Ja.'

'Ben je niet blij?'

'Jawel.'

'Het was jouw idee.'

'Zeker.'

'Ik geef heel veel om jou.'

'Ik ook om jou.'

'Maar ik heel veel.'

'Ik superveel.'

Een paar dagen later besloten we zonder ruzie, maar juist met beleefdheidsfrases die we nooit tegen elkaar hadden gebezigd, dat onze relatie haar beste tijd had gehad, en gingen we in goed overleg uit elkaar.

2

In het begin was ik opgelucht. Teresa was tenslotte een weerspannige, twistzieke meid, elke opmerking van mij kreeg een tegenwerping, elke zwakheid van mij een sarcastische sneer. En daar kwam nog bij dat ze niet alleen met mij bekvechtte, maar met iedereen: winkeliers, post-beambten, verkeersagenten, carabinieri, burens, vrienden die me dierbaar waren. Bij elke botsing klonk haar lachje, ogenschijnlijk van plezier, maar in werkelijkheid meer van woede, een keelklank die als een cesuur haar opmerkingen

vol beledigingen benadrukte. Een paar keer was ik in een handgemeen beland met types die waren vergeten dat ze met een jongedame te maken hadden. Maar naarmate de dagen en weken verstreken, en de maanden van zinloze omzwervingen zich opstapelden, en de opluchting wegebde, begon ik haar te missen. Of beter gezegd: ik merkte dat de ruimte die zij had ingenomen in het eenkamerappartement waar we hadden samengewoond, of de ruimte naast mij op straat, in de bioscoop, waar dan ook, leeg was, en grijs. Wat is het ellendig, zei een vriend van me een keer, om verliefd te worden op een vrouw die in alle opzichten levendiger is dan jijzelf. Mijn vriend had gelijk: al was ik geen kleurloos type, Teresa bruiste van de levenskracht, en als ze overliep kon niets haar indammen. Dat was mooi en maakte me weemoedig, af en toe verlangde ik ernaar haar terug te zien. Maar net toen ik bezig was mezelf ervan te overtuigen dat er niets mis mee was om haar eens te bellen, liep ik Nadia tegen het lijf.

Over Nadia wil ik niet al te veel uitweiden: ze was be-deesd, heel ingetogen zelfs als ze hallo zei, heel zachtaardig, de tegenpool van Teresa. Ik leerde haar kennen op school, ze was afgestudeerd in de wiskunde, ze koesterde academische ambities en dit was haar eerste baan. Aanvankelijk lette ik niet op haar, ze stond mijlenver af van het soort vrouw dat ik aantrekkelijk vond, ze leek helemaal niet te passen in het tijdperk van politieke, literaire en erotische vermetelheid waarin ik me voor, tijdens en na mijn relatie met Teresa ondergedompeld had gevoeld. Toch was er iets in haar – moeilijk te zeggen wat, misschien haar blos die ze niet wist te onderdrukken – wat me week na week meer aansprak, en ik begon steeds vaker bij haar rond te hangen. Waarschijnlijk dacht ik dat ik haar zou kunnen harden te-

gen die neiging om te blozen, door haar te leren de grens te overschrijden op elk terrein van haar leven, met woorden en misschien zelfs met daden. Teresa had ik nooit iets kunnen leren, ook al was zij tien jaar jonger dan ik, en ook al was ze mijn leerling geweest op datzelfde lyceum waar ik nu nog steeds les gaf. En daardoor voelde ik me weleens verbitterd, het leek of Teresa alles al wist, terwijl Nadia zat opgesloten in een piepklein kringetje waar ze zich nooit buiten had gewaagd.

Ik begon met beleefdheidsfrases, vervolgens nam ik een schertsende toon aan, en uiteindelijk vroeg ik haar tijdens de pauze om samen koffie te gaan drinken. De ene koffie leidde tot de volgende koffie, het werd een gewoonte, ik merkte dat zij er meer waarde aan hechtte dan ik. Dus op een dag wachtte ik een paar uur tot zij klaar was met haar werk en stelde voor om samen te lunchen in een eettentje dicht bij de school. Ze zei geen ja, ik ontdekte bij die gelegenheid dat ze verloofd was en dat ze in het najaar zou gaan trouwen. Ik vertelde haar van mijn kant hoeveel ik had gehouden van een vrouw met wie ik graag mijn hele leven zou hebben gedeeld, maar het was verkeerd gelopen, het was voorbij, ook al had ik er nog steeds verdriet van. Aangezien ze zeer geïnteresseerd was in mijn leed, liet ik een week voorbijgaan, waarna ik haar opnieuw uitnodigde, en deze keer ging ze op mijn voorstel in. Ik weet nog dat ze tijdens de lunch lachte om alles wat ik zei, ze was nerveus vrolijk. Terwijl we op het hoofdgerecht wachtten, legde ik mijn hand op tafel, vlak bij de hare.

‘Mag ik je handpalm kussen?’ vroeg ik terwijl ik met mijn pink die van haar aanraakte, daar op het witte tafelkleed naast het glas vol wijn.

‘Wat zeg je nu, hoezo?’ riep ze, en ze trok haar hand zo

wild terug dat haar glas zou zijn omgevallen als ik het niet had vastgegrepen, met een reactievermogen dat ik niet van mezelf had verwacht. Ik antwoordde: ‘Omdat ik daar ineens zin in had.’

‘Dat had je voor je moeten houden, zoiets onbenulligs, je hoeft niet alles eruit te flappen waar je zin in hebt.’

‘Sommige onbenulligheden zijn heerlijk om te zeggen en om te doen.’

‘Onbenulligheden zijn en blijven altijd onbenulligheden.’

Een stellige bewering, maar vriendelijk uitgesproken: ze kon zelfs aardig zijn in haar afkeuring. Na het eten wilde ze de bus naar huis nemen, maar ik bood aan haar een lift te geven met mijn tamelijk gammele Renault 4. Ze zei ja, en zodra we naast elkaar zaten zocht ik opnieuw haar hand, vastberaden nu. Deze keer trok ze zich niet terug, misschien vooral uit verbazing, en ik draaide teder haar pols om en bracht haar handpalm naar mijn lippen, maar in plaats van die te kussen likte ik eraan. Daarna keek ik haar aan, ik had verwacht dat ze walgend zou protesteren, maar in plaats daarvan zag ik een klein lachje op haar gezicht.

‘Dat deed ik voor de grap,’ verklaarde ik, ineens ongemakkelijk.

‘Natuurlijk.’

‘Vond je het fijn?’

‘Ja.’

‘Maar je vindt het wel onbenullig.’

‘Ja.’

‘Dus?’

‘Doe nog eens.’

Ik likte weer aan haar handpalm, en toen probeerde ik haar te kussen, maar ze duwde me weg. Zachtjes zei ze dat het niet kon, ze voelde zich schuldig tegenover haar verloof-